

πρὸς τὰ τέκνα του, 'φιλήσετε τὴν χεῖρα τοῦ εὐεργέτου σας. Λυκέττα, τὸ χωράφιον ἀνήκει τώρα εἰς ἡμᾶς, καὶ ἐμποροῦμεν νὰ τὸ ἀπολαύωμεν χωρὶς ἀνησυχίαν ἢ ἐλεγχον συνειδήσεως.' Τοιούτοτρόπως ἐβραβεύθη ἡ τιμιότης. Ὅσοι ἐπιθυμοῦν τὸ βραβεῖον, ἄς πράττωσι τὴν ἀρετὴν.

ΕΠΙΡΡΟΗ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑΝ.

Συνέχεια καὶ Τέλος ἀπὸ Σελ. 93.

3. Ὁ τρίτος τοῦ Χριστιανισμοῦ χαρακτήρ ἦτο νὰ ὑποστήσῃ τὴν ἀγάπην ἀντὶ τῆς δυναστείας εἰς ὅλας τὰς κοινωνικὰς σχέσεις.

Αἱ παλαιαὶ πολιτεῖαι ἐνέσπειρον πανταχοῦ τὴν δυσπιστίαν καὶ τὸ μῖσος. Ὁ ἀλλοδαπὸς καὶ ὁ πολίτης, ὁ δεσπότης καὶ ὁ δοῦλος, ὁ ἀριστοκράτης καὶ ὁ ὄχλος, ὁ πλοῦσιος καὶ ὁ πένης, εἶναι τόσοι ἀδιάλλακτοι ἐχθροί, ἀντιπαραταττόμενοι καὶ διαμαχόμενοι πάντοτε. Μόνον ἡ βία ἠδύνατο νὰ τοὺς διατηρῇ ἐν εἰρήνῃ κατὰ τὸ φαινόμενον· κάθε κοινωνικὸν πολίτευμα εἶναι τὸ γινόμενον αἱματηρὰς τινος μάχης· ὅλη ἡ πολιτικὴ ἰσορροπία στηρίζεται εἰς τὸν δεσποτισμὸν τοῦ νικητοῦ, καὶ τὴν κατάθλιψιν τοῦ νενικημένου. Εἰς τὸ ἀπέραντον τοῦτο πεδίον τῆς μάχης ἀνυψοῦνται πάραυτα ὁ Σταυρὸς, ὡς σύμβολον συμφιλίωσεως καὶ ἀγάπης. "Ὅλοι ἐστέ τέκνα τοῦ αὐτοῦ Πατρὸς· ἀγαπάτε ἀλλήλους, ὅπως καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος ἀγαπᾷ ὑμᾶς." Ἰδοὺ τὸ σύνολον τῆς Χριστιανικῆς διδασκαλίας. Ὁ Θεὸς οὗτος λόγος συνενώνει καὶ συνδιαλλάττει τοὺς λαοὺς, καὶ τὸν μὲν ζυγὸν τοῦ δεσπότητος ἀποκαθιστᾷ ἐλαφρότερον, τὴν δὲ ὑποταγὴν τοῦ δοῦλου ἀνεκτοτέρα καὶ ἐξελούσιον· κατ' αὐτὸν δημοτικοὶ καὶ πατρίκιοι συνασπάζονται καὶ συνεξομοιοῦνται, ὁ δοῦλος δὲν σκέπτεται πλέον περὶ ἐπαναστάσεων, καὶ ὁ πλοῦσιος ἀπεκδύεται, τέλος πάντων, τὴν ἐκ τοῦ μίσους προερχομένην δυσπιστίαν τοῦ ἐνώπιον τοῦ ἱεροῦ βήματος, ὅπου ἀπαξάπαντες συνενοῦνται. Ἀγνωστα εἰς τὸν παλαιὸν κόσμον καταστάματα ἀνεγείρονται εἰς τε τὰς πόλεις καὶ τὰς πεδιάδας πρὸς ἀνακούφισιν τῆς πασχούσης ἀνθρωπότητος· ἀπειράριθμα κτίρια ἀνοικοδομοῦνται, χάριν τοῦ περιγητοῦ καὶ τοῦ νοσοῦντος (ξενοδοχεῖα, νοσοκομεῖα), χάριν τοῦ γέροντος καὶ τοῦ ἀναπήρου (γεροντοκομεῖα), χάριν τοῦ ἐκτεθειμένου βρέφους καὶ τοῦ ὀρφανοῦ (βρεφοτροφεῖα, ὀρφανοτροφεῖα). Ὅλαι αἱ τάξεις τοῦ λαοῦ συσμίγονται καὶ συνενοῦνται εἰς τε τὰς θύρας τῶν μοναστηρίων καὶ εἰς τοὺς νάρθηκας τῶν ἐκκλησιῶν, οἱ μὲν διὰ νὰ καταβάλλωσι τὸ περισσεῦον τοῦ πλοῦτου των, οἱ δὲ διὰ νὰ ἀπολαμβάνωσι συνεχῇ βοηθήματα. Ἡ ἀγάπη, ἀγνωσμένη ὅλως διόλου ὑπὸ τῶν Ἑθνικῶν, εἶναι ἡ κυριωτέρα ἀρετὴ τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἡ ἀνισότης τῶν καταστάσεων καὶ τοῦ πλοῦτος, τόσο ἀγρία καὶ σκληρὰ εἰς τὸν ὄν κόσμον, καθίσταται τοῦ λοιποῦ μυστηρίου ἐλενης καὶ ἀγάπης. Πρὸς τί ἄλλο, λέγει ὁ μέγας εἰς. ὁ μὲν πλοῦσιος εὐπορεῖ, ὁ δὲ πένης ὥστε-

ρεῖται, εἰμὴ ἐκεῖνος μὲν διὰ νὰ θανατῶνται καὶ ἐκπνέται διὰ τὴν καλὴν καὶ πρίπουσαν χρῆσιν τοῦ πλοῦτος του, οὗτος δὲ διὰ ν' ἀπολαύσῃ τὸν στέφανον τῆς ὑπομονῆς;

Τὸ πνεῦμα τῆς νέας θρησκείας διέχυσε τὰ πρῶτα αὐτοῦ ἀγαθοεργήματα εἰς τὸ ἐνδότερον τῆς οἰκογενείας· ἡ κατάθλιψις καὶ ὁ τρόμος ἐμψαλεύουσιν εἰς τὰς οἰκογενείας τῶν Ἑθνικῶν κοινωνιῶν. Οἱ δεσμοὶ τοῦ αἵματος, ἡ φυσικὴ φιλοστοργία, ὀλίγον ἰσχύουσιν εἰς τὰς σχέσεις τοῦ πατρὸς πρὸς τὴν σύζυγον καὶ τὰ τέκνα του· ἡ καταδυναστεία κυριεύει, ὅπου ὁ ἔρως μόνον πρίπει νὰ βασιλεύῃ. Τὸ δὲ συμφέρον τοῦ ἀδυνάτου διασάζεται πάντοτε εἰς τὰς ιδιορρυθμίας τοῦ δυνατοῦ. Ὁ Χριστιανισμὸς, τὸ ἀνάπαλιν, ἐμπνέει εἰς τὰ αἰσθητάματα τρυφερότητα, καὶ εἰς τὴν φιλοστοργίαν ἀφοσιώσιν ἀγνωστον πρὶν αὐτοῦ· πρὸς ἅπαντας ἀποτείνει τὸν λόγον, ἡ φωνὴ του ὁμῶς γίνεται πραοτέρα ὡς ἂν ἀπευθύνεται εἰς τὴν πάσχουσαν ἀνθρωπότητα· ὅλων μὲν τὰ συμφέροντα ἐκτιμᾷ καὶ περὶ πολλοῦ ποιεῖται, τὰ δικαιώματα ὁμῶς τοῦ ἀδυνάτου νομίζει ἐπικρατέστερα καὶ ἱερώτερα.

Ἡ γυνὴ, τόσοις αἰῶνας εἰς τὴν καταφρόνησιν καὶ τὴν κατάθλιψιν ἐκτεθειμένη, ἡ γυνή, ἕως τοῦ Χριστιανισμοῦ εἰς οὐδὲν λογιζομένη, γίνεται τὸ ἀντικείμενον ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ Εὐαγγελίου ἀποκαταστάσεως τελειότερας καὶ λαμπροτέρας. Ὁ Χριστιανισμὸς ἐσεβάσθη καὶ ὀλοκληρίαν τὰ δικαιώματά της, καὶ κατωποτάσσω τὸ σῶμα εἰς τὸ πνεῦμα, τὴν ἄλογον δύναμιν εἰς τὸν νοῦν, ἀπέδωκε τὴν ἀξίαν του εἰς τὸ ἀδύνατον φύλον, καὶ ἀπέδειξεν ὅτι ἡ κατωπότης τῆς καρδίας, ἡ ἀφαισώσις καὶ ὁ ἔρως, εἶναι πολὺ ἀνώτερα τῆς βίας καὶ τῆς αὐθαδεῖας· καταπολεμῶν δὲ τὴν σαρκικὴν ἐπιθυμίαν, ἀντικατέστησεν εἰς τὰς σχέσεις τῶν ἀνδρογύνων τὸ σέβας καὶ τὴν ὑπόληψιν τῶν ψυχικῶν προτερημάτων ἀντὶ τῶν μοναδικῶν θελημάτων τῶν αἰσθήσεων. Καὶ τέλος πάντων, ἀπαγορεύων τὴν πολυγαμίαν καὶ τὸ διαζύγιον, ἀγιάζων τὸν γάμον καὶ καθιστῶν αὐτὸν μυστήριον, ἐνῷ πρότερον δὲν ἦτον εἰμὴ πολιτικὸν μόνον συλλαγμα, συνέσφιξε τὴν ἄλυσον, ἥτις προσαρτᾷ τὸν δοῦλον εἰς τὸν κύριον διὰ τοῦ ἐκουσίου δεσμοῦ δύο ψυχῶν ἐξίσου εὐγενῶν, ἐξίσου ἀγαπητῶν εἰς τὸν Θεόν, αἰτινες συσμίγονται καὶ συνενοῦνται διὰ νὰ συμβοηθῶνται ἀμοιβαίως καὶ νὰ φθάσωσιν ευκολώτερον εἰς τὴν δόδον τῆς εὐτυχίας.

Κατὰ τὸ παλαιὸν Ῥωμαϊκὸν δίκαιον ἡ γυνή, ἀποσδότης ἡλικίας, ἐξομοιοῦται σχεδὸν ἐξ ὀλοκλήρου μὲ τὸν ἄνηβον· νεάνις, ὑπέκειν εἰς τὸν πατέρα ἢ τοὺς ἀδελφούς της, ὑπανδρὸς εἰς τὸν σύζυγον της, χήρα εἰς τὸν κληρονόμον τοῦ συζύγου της· ἡ πολιτικὴ δουλοσύνη τὴν ἐπιβαρύνει ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων ἕως θανάτου· ἡ νέα ὁμῶς νομοθεσία συντρίβει τὸν ἄτιμον τοῦτον ζυγόν, καταπραΰνει τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν, καὶ ἀποδίδει εἰς τὴν θυγατέρα τὰ αὐτὰ δικαιώματα τοῦ υἱοῦ, ἀπαλλάττει τὴν σύζυγον ἀπὸ τῆς ὑπεξουσιότητος τοῦ συζύγου.

καὶ ἀντὶ δολῆς δίδει εἰς αὐτὸν σύντροφον καὶ σύνοικον. Ἡ γυνὴ διατηρεῖ μετὰ τὸν γάμον τὴν κυριότητα τῶν κτημάτων της· τὸ δὲ συνοικέσιον καθίσταται τοιοῦτο-τρόπως κοινωνία μεταξὺ δύο ἴσων μερῶν, καὶ ὁ σύζυγος ἐφείλει εἰς τὴν σύζυγον ὑπὸ τὸν τίτλον τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς ὅσῃν ἔλαβε ποσότητα εἰς προῖκα. Ἡ μήτηρ καὶ τὸ τέκνον δὲν λογίζονται τοῦ λοιποῦ ξένοι πρὸς ἀλλήλους, ἀλλὰ διαδέχεται ὁ εἰς τοῦ ἄλλου ἀμοιβαίως τὴν κληρονομίαν. Ὁ γάμος ἀναλαμβάνει ἡμέρα τῇ ἡμέρα χαρακτῆρα διαρκέστερον καὶ πλὺν δημόσιον· ὁ δὲ νόμος, μὴ τολμῶν εἰσέτι νὰ καταργήσῃ τὴν μετὰ παλλακίδων συμβίωσιν καὶ τὸ διαζύγιον, τὰ ἀποδοκιμάζει μὲ τὴν μεγαλητέραν ἀπέχθειαν· ἡ ἔφηβος γυνή, ἐπὶ τέλους, ἀπαλλάττεται τῆς ἐπιτροπείας, ἡ δὲ βραδεία αὐτὴ ἀπελευθέρωσις ἐκπληροῦται μόλις ἐπὶ τῶν ἀμέσων διαδόχων τοῦ Ἰουστινιανοῦ.

Ἐπίσης μετεβλήθη ἡ τύχη τοῦ ὑπεξουσίου υἱοῦ· ὁ πατὴρ ἤναγκάσθη νὰ μεταλλάξῃ εἰς εὐνοϊκὴν προστασίαν τὸν τρομερὸν δεσποτισμὸν, μὲ τὸν ὁποῖον τὸν ὠπλίζεν ὁ παλαιὸς νόμος· ὁ μέγας Κωνσταντῖνος τοῦ ἀφαιρῆ διαπάντα τὸ ζῶντος καὶ θανάτου δικαίωμα· οὐδὲ βареiαν ποινὴν δύναται νὰ τὸν ἐπιβάλλῃ ἄνευ τῆς μεσολαβήσεως τοῦ δικαστοῦ· καὶ τὰ μὲν νήπια δὲν φοβοῦνται πλέον νὰ παραχωρηθῶσιν εἰς ἀποζημίωσιν, ἢ νὰ πωληθῶσιν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ, ἡ δὲ αἰδώς καὶ σωφροσύνη τῶν θυγατέρων προστατεύεται κατὰ τῆς φιλαργυρίας τῶν γεννητόρων των· ὁ ὑπεξούσιος υἱὸς λογίζεται προσβῆτι διάφορον παρὰ τὸν πατέρα πρόσωπον, καὶ δύναται νὰ ἔχῃ ἰδίαν ιδιοκτησίαν.

Τέλος δὲ πάντων, ὁ πατὴρ δὲν δύναται ν' ἀποκληρώσῃ τὰ τέκνα του ἐξ ἰδιορρυθμίας, ἀλλ' ὀφείλει, διὰ νὰ πράξῃ τοῦτο νομίμως, νὰ στηρίζεται εἰς σημαντικὰς αἰτίας καὶ προσηκόντως ἀποδεδειγμένας.

4. Αἱ παλαιαὶ νομοθεσίαι μικρὸν φροντίζουσι περὶ τῶν ἀτομικῶν δικαιωμάτων. Πᾶν ἰδιωτικὸν συμφέρον ἀφανίζεται καὶ ἐξαλείφεται ἐνώπιον τῶν κοινωνικῶν ὀφελειῶν· τὸ συμφέρον τῆς πολιτείας νομιμοποιεῖ καὶ ἐπικυροῖ πᾶσαν ἀδικίαν καὶ παρανομίαν. Εἰς ἐκάστην οἰκίαν τὸ πᾶν ἀναφέρεται εἰς τὸν πατέρα, ὁ πατὴρ αὐτὸς θυσιάζεται εἰς τὰ κοινὰ συμφέροντα τῆς οἰκογενείας, ἡ οἰκογένεια ἀμοιβαίως εἰς τὴν γενεάν, καὶ ἡ γενεὰ εἰς τὴν πολιτείαν. "Ἐγὼγ' οὖν," λέγει ὁ Νομοθέτης τοῦ Πλάτωνος, "οὗς ὅμως ὅμως αὐτῶν εἶναι τίθημι, οὔτε τὴν οὐσίαν ταύτην· ζῦμπαντος δὲ τοῦ γένους ὅμως τοῦ τε ἔμπροσθεν καὶ τοῦ ἔπειτα ἐσομένου· καὶ ἔτι μᾶλλον τῆς πόλεως εἶναι τό, τε γένος πᾶν καὶ τὴν οὐσίαν." Εἰς τὴν Ἀσίαν ἡ μὲν ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου, καταπιεζομένη εἰς ὅλην τὴν ἐνέργειαν δι' αὐστηροτάτων νόμων, κατεφρονήθη καὶ κατεπατήθη· ὁ δὲ ἀνθρώπος, ὑποκύπτων εἰς τὸν σιδηροῦν ζυγὸν διὰ νὰ ἐξημερωθῇ καὶ καταδασμασθῇ, ὡς ἄλογον θηρίον ἐθεωρήθη καὶ μετεχειρίσθη.

Ὁ Χριστιανισμὸς ἀνύψωσε τὸ πεπτωκὸς τοῦτο δημιοῦργημα· διδάσκων τὸν ἀνθρώπον νὰ χαλιναγωγῇ τὰ

πάθη του, τὸν ἀπέδωκε τὴν ἐξάσκησιν τῶν ἐλευθεριῶν του καὶ τὴν ἀπόλαυσιν τῶν δικαιωμάτων του· ἡδυνήθη νὰ προστατεύσῃ τὰ ἀτομικὰ συμφέροντα ἐναντίον τῆς γενικῆς καταδυναστείας, καὶ νὰ συνδιαλλάξῃ τὴν ἐλευθερίαν ἀνάπτυξιν τῶν ἰδιαιτέρων προσωπικῶν συμφερόντων μὲ τὴν διατήρησιν τῆς κοινωνικῆς τάξεως. Κατέστησεν ἀληθῶς φυσικὴν τινα νομοθεσίαν, θεμελιουμένην εἰς τὴν νομιμότητα, εἰς τὰ ἀπαράγραπτα τῆς ἀνθρώπινης συνειδήσεως δικαιώματα, καὶ ὅχι εἰς βδελυρὰ προνόμια ἢ εἰς αὐθαίρετα συναλλάγματα.

Ἐν τούτοις, ὁπότε ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία ἀνέλαμψεν ἐπὶ τῆς γῆς, ὁ Ῥωμαϊκὸς πολιτισμὸς ἀπεγήρασεν, ἐξέλειπον δὲ ἀπ' αὐτὸν καὶ ὁ καιρὸς καὶ αἱ δυνάμεις διὰ νὰ πραγματοποιήσῃ εἰς τε τὴν πολιτικὴν καὶ ἀστυκὴν σφαῖραν τὰ ἀγαθοεργήματα τῆς νέας ταύτης πίστεως. Ὁ Ἰουστινιανὸς ἐδοξάσθη, διότι ἐνόησε καὶ εὐκόλυνε τὴν ἀναγεννωμένην ταύτην τάσιν, διότι μετ' ἐπιστασίας συνήθροισε τὸν σπόρον διὰ τὸ μέλλον· καὶ οὗτος μὲν ἐξεπλήρωσε μὲ καρτερίαν τὸ μέγα καὶ ὑψηλὸν αὐτοῦ ἔργον, ἐμελλεν ὅμως νὰ μὲν ἀτελής· οἱ δὲ ἀδύνατοι διάδοχοί του δὲν εἶχον οὔτε τὴν δύναμιν, οὔτε τὴν θέλησιν νὰ τὸ ἀποτελειώσωσι. Στίφη βαρβάρων ἐπλημύρισαν τὴν Εὐρώπην, καὶ ἀντικατέστησαν τὰς παλαιὰς γενεάς, ἐξασθενισθείσας ἤδη. Ὅτε δὲ ὁ ἀνανεωθεὶς κόσμος ἐξῆλθεν ἀπὸ τὸν νέον τοῦτον κατακλυσμὸν, ἐχρειάσθησαν αἰῶνες εἰς τὸν πολιτισμὸν διὰ νὰ λάβῃ τὴν μακρὰν καὶ ἐπίπονον πορείαν του, καὶ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὰς παλαιὰς του κατακτήσεις. Τὴν σήμερον ἀκόμη εἶναι πολὺ μακρὰν οὗτος τοῦ ν' ἀπολαύῃ ὅλας τὰς συνεπειὰς τῆς Χριστιανικῆς διδασκαλίας. Μόλις ἤρχισε τὸ ἔργον τοῦτο, μένει δὲ τοῦ λοιποῦ νὰ συλλέξωμεν τοὺς ὠραιότερους καρποὺς τοῦ εἰς τὸν τόπον τοῦ Κρανίου ἀναβλαστήσαντος δένδρου.—Μετὰφ. ἐκ τοῦ Περιόδ. Συγγράμ. Revue de la Legislation.

ΚΟΣΜΙΚΟΝ ΑΓΑΘΟΝ.—Ἐξ ὧν ὅσοι τὴν περιφλαυτίαν ἐξήτησαν ποῦ εἶναι ὅστις ἐπέτυχεν; Ὅποιος ἔκαμε τὸν χρυσὸν εἰδῶλον αὐτοῦ, εὐχαριστήθη; Ὅποιος ἰδρῶσεν εἰς τὸ στάδιον τῆς φιλοδοξίας, ἀντημεῖφθη; Ὅποιος ἐγεύθη πᾶσαν ἡδονὴν τῶν αἰσθήσεων, εὐδαιμονεῖ; Ἐμπορεῖ τις ν' ἀποκριθῇ καταρατικῶς; Ὅχι, οὐδεὶς. Ὅταν δ' ἐρωτήσῃ αὐτὸν ἡ συνειδήσις του, καὶ βέβαια θέλει τὸν ἐρωτήσῃ, "Ποῦ εἶναι οἱ πεινῶντες, τοὺς ὁποίους ἔθρεψες; Οἱ διψῶντες, τοὺς ὁποίους ἐπότισες; Ὁ ξένος, τὸν ὁποῖον ἐσκέπασες; Ὁ γυμνός, τὸν ὁποῖον ἐνδυσες; Ὁ φυλακωμένος, τὸν ὁποῖον ἐπέσχεψης; Ὁ ἀσθενής, τὸν ὁποῖον ὑπῆρέτησες;" πῶς θέλει αἰσθανθῆναι, ὅταν ἐξ ἀνάγκης ἀποκριθῇ, "Οὐδὲν ἀπὸ ταῦτα ἐπραξα—μόνον δι' ἑμαυτὸν ἐσυλλογιζόμην!"

ΧΡΕΩΣΤΕΙ ΚΑΘΕΙΣ νὰ γίνεταί ὅσον τὸ δυνατόν εὐαρεστος πρὸς ἐκείνους, τοὺς ὁποίους ἡ φύσις ἔκαμεν, ἢ αὐτὸς ἐδιάλεξεν, ὡς συντρόφους τῆς ζωῆς του.